

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö HE 204/2024 vp, 24.2.2025

Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi hallituksen esityksestä eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksella kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia, pakkokeinolakia, rikesakkorikkomuksista annettua lakia, ampuma-aselakia ja järjestyslakia. Aserikoksia koskeva rikoslain luku ehdotetaan korvattavaksi uudella luvulla, jossa sääntelyä muutettaisiin monin tavoin.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään muun muassa siihen, että aserikosten rangaistusasteikot ja sitä kautta myös rikoksista tuomittavat rangaistukset hallitusohjelmassa edellytetyin tavoin ankaroituvat. Tämä koskee ankarampiin rangaistuksiin johtavina muutoksina törkeää ampuma-aserikosta (uuden kvalifointiperusteen lisääminen ja vähimmäisrangaistuksen muuttaminen neljästä kuukaudesta kahdeksi vuodeksi vankeutta), vaarallisen esineen hallussapitoa sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapitoa.

2 Poliisihallituksen asiantuntijalausunto

2.1 Yleiset huomiot

Poliisihallitus pitää erinomaisena hallituksen esityksen tavoitteita selkeyttää aserikosten tunnusmerkistöjä, joihin sisältyy niin vähimmäis- kuin enimmäisrangaistustenkin tarkistaminen. Poliisihallitus kannattaa törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamista neljästä kuukaudesta kahdeksi vuodeksi vankeutta.

Hallituksen esityksen taustalla on pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa olevat aserikoksia koskevat kirjaukset. Ne liittyvät olennaisesti yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen ja sitä kautta poliisin toimintaan. Poliisihallituksen ja keskusrikospoliisin edustajat ovatkin osallistunut aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamista käsitelleen työryhmän työskentelyyn.

Poliisihallitus pitää tärkeänä, että aserikoksia koskevaa rikoslain 41 lukua on tarkasteltu kokonaisuutena. Aserikosten rangaistusasteikot ja rikoksista tuomittavat rangaistukset vastaavat entistä paremmin kyseisten rikosten vakavuutta ja moitittavuutta.

2.2 Törkeä ampuma-aserikos ja uusi ampuma-aseen käsittelyä vakavan rikoksen tekemistä varten koskeva rikos

Poliisihallituksen tulkinnan mukaan törkeän ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöön esitettävät muutokset selkeyttävät aserikossääntelyä entisestään. Vähimmäisrangaistuksen nostaminen kahteen vuoteen vankeutta tarkoittaa, ettei rikokseen syyllistyneelle voida tuomita ehdollista vankeusrangaistusta.

Rangaistusjärjestelmän toimivuuden kannalta on tärkeää, että ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon lisätään yhdeksi törkeän ampuma-aserikoksen tekoavaksi. Tällainen menettely voi vakavasti vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, minkä lisäksi se usein liittyy tahallisten rikosten tekemiseen ja varsinkin järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Ehdotettu muutos auttaa poliisia torjumaan tehokkaammin tällaista rikollisuutta, vaikka kyse onkin valvonnalla paljastettavasta rikollisuudesta.

Toisaalta törkeän ampuma-aserikoksen kvalifiointi ja vähimmäisrangaistuksen nostaminen kahteen vuoteen saattaa johtaa kohtuuttomiin lopputuloksiin eräiltä osin. Aseluvan haltijalle voi olla esimerkiksi myönnetty määräaikainen aselupa, joka vanhenee, mutta aseluvan haltija pitää tästä huolimatta asetta hallussaan vaikkapa luvallisessa metsästyksessä. Aseluvan haltijoilla on huolellisuusvelvoite. Poliisin nykyinen asetietojärjestelmä ei tue asiakasta esimerkiksi muistuttamalla aseluvan vanhenemisesta. Poliisin asetietojärjestelmässä on noin 1,3 miljoonaa asetta ja 700 000 aseluvan haltijaa. Suurin joukko aseluvista perustuu metsästykseen. Määräaikaisia aselupia ja rinnakkaislupia myönnetään esimerkiksi nuorille metsästysharrastuksen alussa. Poliisin myöntämiin ampuma-aselupiin liittyvä lupaohjaus asettaa törkeään ampuma-aserikokseen tuomitulle uuden luvan saamiselle 8-12 vuoden estevaikutuksen. Hallituksen esityksessä voisi tuoda tulkintaohjetta perustelukirjauksiin tällaisten tilanteiden osalta.

Aserikoksiin ehdotetaan kokonaan uutta rikosta, jonka nimi olisi ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten. Poliisihallitus kannattaa uuden rikosnimikkeen lisäämistä aserikoksien joukkoon ja arvioi, että sillä voidaan vastata paremmin tapauksiin, joissa ampuma-ase tai sen kokoamiseen tarvittavat osat luovutetaan törkeiden rikosten tekemistä varten.

2.3 Vaikutukset rikosoikeusjärjestelmään

Rangaistusjärjestelmän muutoksilla katsotaan lähtökohtaisesti olevan sekä yleisestäviä että erityisestäviä vaikutuksia. Rangaistussäännösten selkiyttäminen, rangaistusasteikojen muuttaminen ja uusien rikostunnusmerkistöjen säätäminen johtavat ajan kanssa moraalin vahvistumiseen ja uusiin tapoihin. Lähtökohtainen ajatus on, että yhteiskunnassa vältetään sellaista toimintaa, joka voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön.

Poliisihallitus suhtautuu rangaistusjärjestelmään tehtäviin muutoksiin optimisesti, vaikka aserikollisuudessa onkin mahdollista, ettei potentiaalinen rikoksentekijä välitä mahdollisista seuraamuksista.

Poliisi lähtee kuitenkin siitä, että rangaistusjärjestelmän toimivuutta lisää tehokas ja kattava valvonta sekä paljastuneiden rikosten tutkinta mahdollisimman joutuisasti. Lisäksi Poliisihallitus pitää selvänä, että rangaistusjärjestelmään tehtävät muutokset kertovat laajemmin yhteiskunnan suhtautumisesta lainvastaiseen menettelyyn.

2.4 Ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseosen yksilöintitietojen ilmoittamatta jättämisestä koskeva kriminalisointi

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa esitetään, että nykyinen rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta siirrettäisiin 4 §:n 1 momentin 1 kohdaksi. Jatkossa ampuma-aselain (1/1998) 25 §:ssä säädetyn asealan elinkeinoluvan haltijaa koskevan velvollisuuden rikkominen olisi jatkossa ampuma-aserikoksen sijaan lievä ampuma-aserikos.

Ampuma-aselain 25 §:ssä on laitettu täytäntöön asedirektiivin sääntely yksilöintitietojen ilmoittamisesta. Pääsääntö on, että kaikkien ampuma-aseiden omistajat voidaan selvittää milloin tahansa. Säännös liittyy myös kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimukseen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevaan lisäpöytäkirjaan (SopS 73–74/2011), jossa sopimusvaltiot velvoitetaan ampuma-aseiden merkitsemiseen ja muihin varmuustoimenpiteisiin.

EU-sääntelyn tehokas toimeenpano edellyttää, että sääntelyn vastaisesta menettelystä on seurattava jotakin ja näiden seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Näiden seuraamusten määrittely jää jäsenvaltioiden harkintavaltaan. Poliisihallitus toteaa, että 1. lakiehdotus täyttää lähtökohtaisesti EU-oikeuden vaatimukset, mutta onko enintään kuuden kuukauden rangaistus riittävän oikeasuhtainen.

Poliisitarkastaja, Tuomas Pöyhönen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 03.03.2025 klo 11:44. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallituksen esikunta

Poliisilakimies Visa Weckström

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi